

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 marca 2012 roku powód (...) Spółka Akcyjna w B. wniósł o zasądzenie od pozwanego Powiatu O. w O. kwoty 2.520.930,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 listopada 2011 r. do dnia zapłaty. Powód wniósł również o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając żądanie pozwu powód wskazał, iż domaga się od pozwanego zapłaty pozostałej części wynagrodzenia z tytułu wykonania robót budowlanych objętych umową nr (...).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 28 maja 2012 r. Sąd uwzględnił w całości żądanie powoda.

Od powyższego nakazu pozwany wniósł sprzeciw, w którym zaskarżył nakaz zapłaty w całości, wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko, powołał się na złożone przez niego oświadczenie o potrąceniu przysługującej mu wierzytelności z tytułu wyrządzonej szkody przez powoda w kwocie 2.520.930,00 zł, z niezaspokojoną wierzytelnością powoda wynikającą z wynagrodzenia z tytułu umowy o roboty budowlane zawartej w dniu 24 sierpnia 2010 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 24 sierpnia 2010 r. powód i pozwany zawarli umowę o roboty budowlane nr P- (...). Na jej podstawie powód miał wykonać przebudowę ciągu drogowego ul. (...) oraz skrzyżowania na rondo ul. (...), ul. (...) i ul. (...) wraz z ul. (...) do ronda przy ul. (...) I w O.. Strony uzgodniły, że roboty wynikające z umowy zostaną wykonane do dnia 30 listopada 2010 r. (umowa k. 20-23).

Zawarcie wskazanej wyżej umowy zostało poprzedzone przeprowadzeniem przetargu nieograniczonego (okoliczność bezsporna).

Po zawarciu umowy powód przystąpił do jej realizacji (okoliczność bezsporna).

W dniu 10 września 2010 r. pozwany zawarł z Wojewodą (...) umowę wykonawczą, na podstawie której uzyskał dotację celową z budżetu państwa na dofinansowanie projektu (robót wynikających z umowy zawartej z powodem) w wysokości 2.520.930,00 zł, pod warunkiem zakończenia realizacji zadania lub jego etapu do dnia 15 grudnia 2010 r. (umowa wykonawcza k. 190-193).

Pismem z dnia 28 grudnia 2010 r. Wojewoda (...) rozwiązał wspomnianą wyżej umowę z powodu braku realizacji inwestycji do dnia 31 grudnia 2010 r. (pismo k. 196).

W dniu 18 czerwca 2011 r. powód zgłosił pozwanemu odbiór wykonanych robót, dokonując odpowiednich wpisów w dziennikach budowy (w dzienniku budowy dla inwestycji bez ronda oraz w dzienniku budowy dla ronda) (dzienniki budowy k. 38v i 51). W dzienniku budowy dla ronda w dniu 18 czerwca 2011 r. R. L. (inspektor nadzoru) dokonał następującego wpisu: „Potwierdzam zakończenie oraz odbieram wszelkie prace objęte umową (...) z dnia 24.08.2010” (k. 51).

Mimo wpisów o zakończeniu prac wynikających z umowy (...), pozwany nie przystąpił do odbioru, twierdząc, że roboty nie zostały jeszcze zakończone (okoliczność bezsporna, pismo (...) w O. k. 205-206).

Powód w dniu 14 października 2011 r. jednostronnie dokonał obioru robót, nie stwierdzając wad w wykonanych pracach (protokół odbioru k. 153).

W dniu 17 października 2011 r. pozwany dokonał jednostronnego obioru robót, stwierdzając szereg wad w wykonanych przez powoda robotach (protokół odbioru k. 211-216).

W dniu 17 października 2011 r. powód wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 2.530.604,78 zł z terminem płatności do dnia 16 listopada 2011 r. Z uwagi na brak zapłaty powód wezwał pozwanego do zapłaty powyższej kwoty pismem z dnia 24 listopada 2011 r. W odpowiedzi na powyższe wezwanie (...) w O. złożył powodowi oświadczenie o potrąceniu. W oświadczeniu tym pozwany stwierdził, że przysługuje mu wobec powoda kara umowna z tytułu zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy w kwocie 2 007 960,70 zł oraz odszkodowanie przewidziane w § 10 ust. 5 umowy. Pozwany podkreślił, że po jego stronie w ramach realizacji umowy numer (...) wystąpiła szkoda rzeczywista w kwocie 2.520.930 zł, jako następstwo nie dotrzymania przez pozwanego terminów realizacji, w wyniku czego nastąpiła utrata przez pozwanego środków finansowych we wskazanej wyżej kwocie, przyznanych mu przez Wojewodę (...) w ramach Programu Wieloletniego pn. „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008 – 2011”. W dalszej części tego pisma reprezentującym (...) w O. dyrektor J. B. oświadczył, że potrąca wierzytelność z tytułu równowartości szkody poniesionej przez pozwanego w kwocie 2.520.930 zł z wierzytelnością jaką powód ma wobec pozwanego na podstawie faktury VAT numer (...) z dnia 17 października 2011 roku wystawionej na kwotę wynagrodzenia umownego brutto 2.530.604,78 zł. Na zakończenie w piśmie tym dodano, że w wyniku dokonanego potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej, co oznacza, że do zapłaty na rzecz powoda pozostaje kwota 9674,78 zł plus odsetki w kwocie 57 zł, co stanowi kwotę 9731,78 zł, która to została wypłacona przez pozwanego na konto bankowe wskazane w fakturze VAT wystawionej przez powoda (faktura VAT k. 52, wezwanie do zapłaty z dowodem doręczenia k. 53-54, oświadczenie o potrąceniu k. 55).

Powyżej opisany stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie okoliczności bezspornych i wskazanych wyżej dokumentów. Ich treść nie była kwestionowana przez żadną ze stron, również i Sąd nie widział podstaw aby powziąć wątpliwości z urzędu.

Sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa na okoliczność przyczyn opóźnień w realizacji przez powoda robót budowlanych wynikających z umowy zawartej z pozwanym, w stosunku do terminu umownego, ponieważ jego przeprowadzenie nie miało istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (art. 227 k.p.c.).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo w całości zasługiwało na uwzględnieniu.

Jest bezsporne, że strony w dniu 24 sierpnia 2010 r. zawarły umowę o roboty budowlane nr (...). Treść tej umowy nie była kwestionowana. Na jej podstawie powód wykonał przebudowę ciągu drogowego ul. (...) oraz skrzyżowania na rondo ul. (...), ul. (...) i ul. (...) wraz z ul. (...) do ronda przy ul. (...) I w O.. Odbiór wykonanych robót powód zgłosił w dniu 18 czerwca 2011 r. dokonując odpowiednich wpisów w dziennikach budowy - w dzienniku budowy dla inwestycji bez ronda oraz w dzienniku budowy dla ronda (k. 38v i 51). W dzienniku budowy dla ronda inspektor nadzoru R. L. w dniu 18 czerwca 2011 r. dokonał następującego wpisu: „Potwierdzam zakończenie oraz odbieram wszelkie prace objęte umową (...) z dnia 24.08.2010”. Pozwany nie przystąpił do odbioru, w toku procesu podnosił, że roboty były jeszcze niezakończone. Ostatecznie powód dokonał jednostronnie odbioru wykonanych robót w dniu 14 października 2011 r., trzy dni później również samodzielnie odbiór dokonał pozwany.

W związku z zakończeniem wykonanych prac powód domagał się zapłaty pozostałej części należnego mu wynagrodzenia w kwocie 2.520.930,00 zł.

Pozwany w zasadzie nie negował tego żądania, jedynie ubocznie wskazywał, że jest ono przedwczesne, ponieważ roboty wykonane przez powoda dotknięte są wadami, które powód powinien usunąć. Natomiast główną przyczyną, która zdaniem pozwanego powinna prowadzić do oddalenia powództwa, jest złożenie przez niego w dniu 1 grudnia 2011 r. oświadczenia o potrąceniu (k. 55). W oświadczeniu tym pozwany uznał wierzytelność powoda w kwocie 2.530.604,78 zł, jednocześnie przedstawiając do potrącenia przysługującą mu wierzytelność wobec powoda z tytułu odszkodowania związanego z utratą dofinansowania w kwocie 2.520.930 zł, które miało zostać przyznane pozwanemu przez Wojewodę (...), pod warunkiem terminowego wykonania zadania inwestycyjnego. Różnicę między tymi kwotami pozwany przekazał powodowi, co nie było kwestionowane.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zasadności roszczenia powoda. W ocenie Sądu zasługuje ono w całości na uwzględnienie. Skoro pozwany odebrał roboty wykonane przez powoda, to tym samym temu ostatniemu przysługuje należne wynagrodzenie za ich wykonanie (art. 647 k.c.). Okoliczność, że roboty te były obciążone pewnymi wadami, nie dyskwalifikuje tego roszczenia. Decydujące znaczenie ma charakter wad. Z niewykonaniem zobowiązania z umowy o roboty budowlane mamy do czynienia wówczas, gdy roboty budowlane nie zostały wykonane w ogóle bądź gdy wada jest tego rodzaju, że uniemożliwia normalne wykorzystanie rezultatu robót lub odbiera im cechy wyraźnie oznaczone w umowie istotnie zmniejszając ich wartość. Natomiast ujawnienie wad robót budowlanych nie wpływa na obowiązek inwestora dokonania odbioru robót zgodnie z art. 647 k.c., a z tą chwilą inwestor nabywa uprawnienia z tytułu rękojmi przewidziane w art. 637 i art. 638 k.c. (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 5 marca 1997 r., II CKN 28/07, OSNC 1997/6-7/90, z 8 stycznia 2004 r., I CK 24/03, nie publ., z 12 czerwca 2007 r., V CSK 99/07, OSP 2009/1/7). Oddanie robót z wadami istotnymi może mieć jedynie wpływ na wymagalność roszczenia wykonawcy o zapłatę wynagrodzenia.

Pozwany nie twierdził, że wykonane roboty mają istotne wady. Z umowy zawartej przez strony wynika, że uzależniły one wypłatę końcowego wynagrodzenia od braku jakichkolwiek usterek lub w przypadku ich istnienia, od ich usunięcia. Powstaje pytanie czy tego rodzaju zastrzeżenie jest dopuszczalne. W uzasadnieniu wyroku z dnia 22 czerwca 2007 r. (V CSK 99/07, OSP 2009/1/7) Sąd Najwyższy w odniesieniu do budowy domu jednorodzinnego, na tak postawione pytanie udzielił odpowiedzi odmownej. Podkreślił, że takie postanowienie byłoby sprzeczne z naturą zobowiązania do wybudowania domu jednorodzinnego (art. 353¹ k.c.) i wskutek tego nieważne. Wyjaśnił, że projekt i zasady wiedzy technicznej stanowią kompromis między tym, co możliwe i konieczne w budownictwie, uwzględniają

interes publiczny i prywatny użytkownika, dlatego stanowią kryterium dopuszczalności modyfikacji wymagań odnośnie do jakości takiego obiektu jak dom jednorodzinny. Budynek wzniesiony zgodnie z tymi wymaganiami, jeżeli projekt nie miał istotnych wad, nadaje się do użytkowania, natomiast ogólnikowe wykluczenie istnienia jakiegokolwiek wady w chwili oddania budynku zwykłego użytku naruszałoby równowagę między inwestorem a wykonawcą, pozostawiając tego ostatniego w niepewności odnośnie do wynagrodzenia oraz zwrotu poniesionych wydatków. Wykryte wady podlegają usunięciu stosownie do art. 637 k.c. i art. 638 k.c., ale to uprawnienie inwestora nie wpływa na obowiązek odbioru i zapłaty wynagrodzenia za budynek wzniesiony zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej. Podzielając w pełni przedstawione wyżej stanowisko, należy odnieść je również do przedmiotu umowy o roboty budowlane zawartej przez strony, który był i jest wykorzystywany przez pozwanego. Wobec czego powód może skutecznie domagać się zapłaty pozostałej części umownego wynagrodzenia.

W dalszej części należy odnieść się do złożonego przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu. W toku procesu pozwany zgłaszając zarzut potrącenia, powoływał się na wskazane wyżej materialnoprawne oświadczenie. Dla porządku należy wyjaśnić, że od potrącenia jako czynności materialnoprawnej, odróżnić trzeba zarzut potrącenia będący czynnością procesową. Oświadczenie o potrąceniu, o którym mowa

w art. 499 k.c., jest czynnością materialnoprawną powodującą - w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c. - odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności, natomiast zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie objęte żądaniem pozwu wygasło wskutek potrącenia. Oświadczenie o potrąceniu stanowi zatem materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia.

Powód w toku procesu podnosił nieskuteczność dokonanego przez pozwanego potrącenia, wskazując, że zostało ono złożone przez osobę nieupoważnioną do składania tego typu oświadczeń (k. 322). Pozwany w ogóle nie odniósł się do tego zarzutu. Zarzut ten należy uznać za zasadny. Oświadczenie o potrąceniu podpisał w imieniu pozwanego dyrektor J. B. (k. 55v). W aktach sprawy brak jest dokumentu, z którego wynikałoby, że w dniu 1 grudnia 2011 r. był on upoważniony do samodzielnej reprezentacji pozwanego. Pozwany złożył uchwałę zarządu powiatu w O., na podstawie której J. B. zostało udzielone określone w tej uchwale pełnomocnictwo, jednakże uchwała ta została podjęta w dniu 22 maja 2012 r., a więc już po złożeniu przez niego oświadczenia o potrąceniu. Należy też zwrócić uwagę, że umowę o roboty budowlane w imieniu pozwanego podpisał J. B. wspólnie z B. C. (k. 20-23). Powyższe prowadzi do wniosku, że pozwany nie wykazał, iż materialnoprawne oświadczenie o potrąceniu podpisała w jego imieniu osoba upoważniona do dokonywania tego rodzaju czynności.

Dodatkowo stwierdzić należy, że złożone przez pozwanego materialnoprawne oświadczenie o potrąceniu nie spełnia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c. Skuteczność i ważność potrącenia zależy od kilku elementów, w ramach których należy odróżnić zaistnienie przesłanek do potrącenia (określonych w art. 498 § 1 k.c.) od prawidłowości oświadczenia o potrąceniu (co do formy, treści, uprawnienia osoby składającej oświadczenie i właściwego adresata) oraz od skutków oświadczenia o potrąceniu (art. 498 § 2 k.c. i art. 499 zdanie drugie k.c.). Warunkiem skutecznego złożenia oświadczenia o potrąceniu, jest spełnianie przez wierzycelności wymogów wskazanych w art. 498 § 1 k.c. (wzajemność, jednorodność, wymagalność oraz zaskarżalność).

W niniejszej sprawie wierzycelność pozwanego przedstawiona do potrącenia nie była wymagalna. Wymagalność jest stanem, w którym wierzyciel ma prawną możliwość zaspokojenia przysługującej mu wierzycelności, a dłużnik jest zobowiązany spełnić świadczenie. W przypadku wierzycelności termin wymagalności w zasadzie pokrywa się z terminem spełnienia świadczenia. Roszczenia mogą stać się wymagalne w dniu oznaczonym w umowie, w przepisach albo wynikać z natury zobowiązania. Natomiast występują też tzw. zobowiązania bezterminowe (przy których termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania), które stają się wymagalne dopiero po podjęciu przez wierzyciela określonej czynności - wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia (art. 455 k.c.).

W przypadku wierzycelności przedstawionej do potrącenia w niniejszym przypadku - odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązania, mamy do czynienia z wierzycelnością o takim bezterminowym charakterze, dla której, aby stać się wymagalną, konieczne było w pierwszej kolejności wezwanie do zapłaty. Dopiero wówczas po nadejściu terminu spełnienia świadczenia wierzyciel - pozwany mógłby złożyć oświadczenie o potrąceniu i dopiero wówczas to oświadczenie mogłoby wywołać oczekiwany skutek - umorzenie wzajemne wierzycelności do wierzycelności niższej. Pozwany nie wykazał aby przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu wystąpił do powoda z wezwaniem do zapłaty kwoty 2.520.930 zł. Wobec czego jego wierzycelność przedstawiona do potrącenia nie była wymagalna, w konsekwencji oświadczenie to nie wywołało skutku w postaci umorzenia wierzycelności przysługującej powodowi (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III CSK 317/11, lex 1229968).

Z uwagi na to, że oświadczenie o potrąceniu złożone przez pozwanego nie było skuteczne, poza tym zostało podpisane przez osobę nieupoważnioną do jego reprezentacji, zbędne było prowadzenie ustaleń, czy stronie pozwanej przysługuje wierzycelność przedstawiona do potrącenia.

Na podstawie art. 481 § 1 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe od uwzględnionej kwoty zgodnie z żądaniem zawartym w pozwie, ponieważ pozwany nie spełnił świadczenia w terminie wskazanym w fakturze VAT.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013 poz. 490 j.t.). Na zasądzoną kwotę 107.217,00 zł złożyła się opłata od pozwu w

kwocie 100.000,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł oraz kwota 7.200,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Z przytoczonych wyżej względów, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

1) (...)

(...)

(...)

2) (...)